

PRZEWODNIK MIEJSKI

Kod zawodu:

511303

PRZEWODNIK TERENOWY

Kod zawodu:

511304

1. Zadania zawodowe

Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. , Nr 223, poz. 2268) „**do zadań przewodnika turystycznego należy oprowadzanie turystów lub odwiedzających, udzielanie fachowej i aktualnej informacji o kraju, odwiedzanych miejscowościach, obszarach i obiektach, sprawowanie opieki nad turystami lub odwiedzającymi w zakresie wynikającym z umowy, a podczas prowadzenia turystów w górach troska o ich bezpieczeństwo w szczególności podczas wyjść wymagających odpowiednich technik i specjalistycznego sprzętu**” (art. 20 ust. 2 ww. ustawy).

Zadania przewodników turystycznych wykonują przewodnicy miejscy

dla poszczególnych miast oraz przewodnicy terenowi dla poszczególnych województw, powiatów, gmin, a także regionów oraz tras turystycznych. Z uwagi na podział grupy przewodników na specjalności wyodrębnia się szczegółowe wymagania niezbędne do wykonywania zadań, mówi się też o różnych warunkach czy środowiskach pracy, cechach osobowych. Dla pełniejszego wykazania różnic pomiędzy poszczególnymi rodzajami przewodnictwa przydatne będzie przedstawienie podstawowych zadań każdego z nich.

Przewodnik turystyczny miejski zajmuje się oprowadzaniem turystów i przedstawianiem im miasta i poszczególnych jego obiektów w sposób, który umożliwi zachowanie w pamięci nie tylko jego obrazu, ale i w miarę możliwości pełnej wiedzy. Jego praca to tak naprawdę forma kilkogodzinnego wykładu, do którego potrzebne jest dobre przygotowanie. Przewodnik miejski musi doskonale znać historię danego miejsca i kraju, bo na jej tle będzie przedstawiał miasto i poszczególne obiekty - domy, pomniki, kościoły, place, pałace. Musi też posiadać wiedzę o kulturze czy tradycjach, znanych postaciach tu kiedyś przebywających, a co za tym idzie, niekiedy plotki, anegdoty czy ciekawostki. Powinien umieć zaprezentować miasto z uwzględnieniem podobieństw i różnic do miasta i kraju, z którego pochodzą turyści. W ten sposób najskuteczniej trafia się do ich pamięci, najłatwiej znajduje zrozumienie. Żadne pytanie zwiedzających nie może pozostać bez odpowiedzi, zatem wiedza przewodnika miejskiego powinna być rozległa.

Przewodnik turystyczny terenowy prowadzi (pieszo, autokarem lub w inny sposób) uczestników imprezy określoną w programie trasą, dostosowując program zwiedzania miasta lub określonego terenu do całości programu. Udziela informacji o terenie oraz jego poszczególnych obiektach, sprawuje nadzór nad świadczeniem usług przewidzianych w programie, a także opiekuje się jej uczestnikami. Przewodnik terenowy również musi posiadać rozległą wiedzę na temat odwiedzanych miejsc, ich dziejów, warunków geograficznych czy społecznych. Można powiedzieć, że w pewnym stopniu łączy funkcje przewodnika miejskiego i górskiego, w zależności od tego, gdzie wykonuje swoje zadania (np. wycieczka na trasie Warszawa – Kraków przez Kielce i Góry Świętokrzyskie).

Każdy z przewodników działa w innym środowisku pracy. Miejsca pracy przewodnika miejskiego to ulice miast, wnętrza kościołów, pałaców, autokar. Natomiast przewodnik terenowy pracuje w środowisku miejsko-naturalnym, takim jak parki krajobrazowe, kompleksy leśne, trasy turystyczne, miasta. Czynności zawodowe przewodników turystycznych wykonywane są zatem w różnych miejscach, na wolnym powietrzu podczas zwiedzania, gdzie stale towarzyszą grupie oraz w czasie podróżowania - w kabinach środków transportu (autokar). Przy wykonywaniu tego zawodu uciążliwością może być fakt, iż praca odbywa się w zmiennych warunkach pogodowych, w niskich lub wysokich temperaturach, w słoneczne jak i deszczowe dni oraz przez cały tydzień, łącznie z niedzielą, w różnych godzinach. W bardzo dużym stopniu charakter pracy wymaga od nich przemieszczania się na dużych odległościach. Zlecenie wykonują indywidualnie, prowadzą grupę sami. Nie są pracownikami etatowymi z ustabilizowanym rytmem pracy. Angażowani są wówczas, gdy jest dla nich zlecenie. Mogą zajmować się turystami polskimi, jak też turystami z zagranicy. Dlatego niezbędna do wykonywania tego zawodu jest znajomość języków obcych, szczególnie angielskiego, niemieckiego, francuskiego, rosyjskiego, włoskiego lub hiszpańskiego.

Przewodnicy turystyczni pracują z ludźmi, gdzie często dochodzi do konfliktów w grupie lub może zdarzyć się sytuacja nieprzewidziana, kłopotliwa, a czasem wręcz niebezpieczna. Dlatego wymaga się od nich przede wszystkim opanowania i spokoju, niepoddawania się napięciu nerwowemu. Ponadto przydatne są łatwość nawiązywania i utrzymywania kontaktów oraz umiejętności empatyczne, umożliwiające rozumienie osób w różnym wieku, które mogą być zmęczone zwiedzaniem i podróżą. Zatem przewodnicy turystyczni powinni wykazywać się wyrozumiałością, taktem, cierpliwością, niekiedy dyplomacją i nie mieć jakichkolwiek uprzedzeń do konkretnych osób. W pracy tej niezbędne są także: podzielność uwagi, spostrzegawczość, dobra pamięć, orientacja w terenie i zdolność koncentracji, logiczne myślenie oraz samodzielność i szybkość podejmowania decyzji. Praca w branży przewodnickiej to na pewno przyjemność, ale też wielka odpowiedzialność za grupę i jej bezpieczeństwo.

Przewodnicy turystyczni w swojej pracy posługują się słowem, w związku z tym warunkiem koniecznym jest posiadanie umiejętności łatwego wypowiedania się, silnego głosu i doskonałej dykcji. Od tego, w jaki sposób będą formułowane i wypowiedane myśli, zależy zrozumienie przez wszystkich uczestników treści przekazywanych przez nich. Wielogodzinna praca bywa wyczerpująca zwłaszcza, że często odbywa się w szybkim tempie i uciążliwych warunkach pogodowych. Wymaga stania lub chodzenia przez wiele godzin. Stąd przewodnicy miejscy i terenowi, oprócz choroby organów mowy, narażeni są na liczne przeziębienia i dolegliwości kończyn dolnych i kręgosłupa. Nie ma mowy o jakichkolwiek wadach wymowy czy złej kondycji fizycznej. Dlatego ważna jest wytrzymałość na długotrwały wysiłek, zmęczenie i odporność na stres.

2. Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Ustawa a dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. z 2013 r., poz. 829) określa wymagania konieczne do uzyskania uprawnień przewodników poszczególnych specjalności. Zgodnie z ww. ustawą zniesione zostało wydawanie państwowych uprawnień do wykonywania zadań przewodników turystycznych miejskich i terenowych. Od stycznia 2014 roku w związku z tzw. deregulacją zwolniono wymienionych wcześniej przewodników turystycznych z obowiązkowych kursów i egzaminów, nie jest więc wymagane posiadanie urzędowej legitymacji i identyfikatora przewodnika turystycznego. Ministerstwo Sportu i Turystyki i urzędy marszałkowskie nie mają już formalnych podstaw ewidencjonowania i kontrolowania miejsko-terenowego przewodnickiego sektora turystyki oraz wydawania tego typu dokumentów. Specjalności te zostały zwolnione od prawnych regulacji poza wymogiem niekaralności, której teoretyczna weryfikacja leży już po stronie firm zatrudniających swoich pracowników. Jedynie, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 oraz zał. do obwieszczenia Marszałka Sejmu RP z dnia 10 stycznia 2014 r., poz. 196), osoba imiennie upoważniona przez marszałka województwa dokonuje kontroli przewodnika

miejskiego i terenowego – w zakresie spełnienia formalnych wymogów kwalifikacyjnych i poprawności wykonywania zadań (art. 29 ustawy).

Osoba, która chce być przewodnikiem miejskim lub terenowym musi:

- być pełnoletnia,
- posiadać wykształcenie co najmniej średnie
- posiadać zaświadczenie o niekaralności za przestępstwa umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika.

Należy pamiętać, że podczas wykonywania zawodu poza granicami kraju, należy stosować się zarówno do przepisów polskich, jak i do przepisów odwiedzanego państwa. Jeżeli zawód przewodnika turystycznego w danym kraju jest regulowany, tzn. trzeba spełnić określone wymagania do jego wykonywania, wówczas ma zastosowanie Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych mówiąca o tym, iż państwa członkowskie mają obowiązek uznać kwalifikacje do wykonywania zawodu regulowanego, nabyte w innym państwie członkowskim. Usługodawca musi jednak uprzednio dopełnić odpowiednich formalności, poprzez złożenie zgłoszenia zamiaru świadczenia usług transgranicznych. Do takiego zgłoszenia należy dołączyć m.in. poświadczenie 2-letniej praktyki w wykonywaniu zawodu (dla zawodów, w których nie wydaje się państwowych uprawnień, m.in. w Polsce). Europa raczej odchodzi od modelu regulacji w turystyce. Przewodnik musi posiadać licencję w 11 krajach wspólnoty, m.in. w Hiszpanii, we Francji i Włoszech. Warto przy tym pamiętać, iż mandaty za pracę bez uprawnień są restrykcyjnie egzekwowane, pieniądze z nich wpływają do kasy danego państwa. Zniesiono obowiązek posiadania licencji w Grecji, nie ma go też w Niemczech i krajach Beneluksu. Kraje, w których brak jest regulacji dotyczących zawodu przewodnika są jednocześnie tymi, które ponoszą 70 proc. wydatków na turystykę w skali całej Europy. Polska otoczona jest przez kraje, w których regulacje takie nie istnieją. Jedynym naszym sąsiadem, który reguluje ten zawód jest Litwa.

3. Szanse zatrudnienia

Po zniesieniu regulacji dotyczących wykonywania zawodów przewodnika turystycznego miejskiego i terenowego można przypuszczać, iż dostęp do nich powinien być łatwiejszy, tym samym szanse zatrudnienia większe. Jednak przewodnicy pracują na zlecenie biur czy centrów informacji turystycznych i ich zatrudnienie w dużej mierze zależy od doświadczenia i prezencji oraz jakości wykonywanych zadań. Nie ma przeciwwskazań, by pracę w tym zawodzie podjęły osoby starsze. Przedział wiekowy obejmuje kandydatów od 18 do 60 lat. Warunkiem jest posiadanie dobrego zdrowia i kondycji oraz pełnej sprawności ruchowej. Jeżeli spełnione są te wymagania zdrowotne, poza innymi wcześniej opisanymi, można rozpocząć pracę w charakterze przewodnika turystycznego. Tym bardziej, że w przewodnictwie występuje wyłącznie zatrudnienie doraźne i zleceniodawca nie musi być niczym ograniczony w wyborze.

4. Podnoszenie kwalifikacji

Jeśli chodzi o przewodnika miejskiego czy terenowego to trudno mówić o podnoszeniu kwalifikacji, chyba że chce nabyć uprawnienia przewodnika górskiego. Wtedy musi ukończyć specjalistyczne szkolenie teoretyczne i praktyczne dla określonego obszaru górskiego oraz zdać egzamin na przewodnika górskiego. O szczegółach mówi Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie nadawania uprawnień przewodnika górskiego (Dz. U. z 2014 r., poz. 868).

Od przewodników turystycznych niejednokrotnie wymaga się znajomości języka obcego, czasami nawet kilku. Owa umiejętność powinna być sprawdzona, o czym mówi Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie egzaminów z języka obcego dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. z 2014 r., poz. 869) i stanowi m.in.:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) skład komisji egzaminacyjnych języków obcych dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, zwanych dalej „komisjami egzaminacyjnymi”, kwalifikacje, sposób powoływania i odwoływania członków komisji egzaminacyjnych oraz sposób i tryb działania tych komisji;
- 2) procedurę przeprowadzania egzaminów z języków obcych;
- 3) wzór świadectwa wydawanego przez komisje egzaminacyjne.

§ 2. 1. Marszałek województwa powołuje osobną komisję egzaminacyjną dla każdego języka obcego, z którego przeprowadza się egzamin.

§ 8. 1. Egzamin z języka obcego jest przeprowadzany w jednym dniu i składa się z:

- 1) testu pisemnego z zakresu rozumienia sformułowań handlowych, urzędowych i krajoznawczych;
 - 2) wypowiedzi pisemnej na zadany temat potwierdzającej umiejętność formułowania wypowiedzi w języku obcym;
 - 3) rozmowy mającej na celu sprawdzenie płynnego posługiwania się językiem obcym. §
- 10.** Osobie, która zdała egzamin z języka obcego, wydaje się świadectwo, którego wzór określa załącznik do rozporządzenia.